

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образование и науката
(Кодифи)

Примено: 18. 05. 2012

Орг. единица	Број	Принтол	Вредност
02	1882/1		

АРХИВСКИ СЕЛК
ОТНОС
Рок на чување: ТРОГЛУДО
18.05.2012

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11 и 51/11), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **ликовно образование** за У одделение на Деветтодипното основно образование за учениците со оштетен слух.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

АДАПТИРАНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
ОШТЕТЕН СЛУХ

ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЕВЕТОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

V ОДДЕЛЕНИЕ

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО V ОДДЕЛЕНИЕ

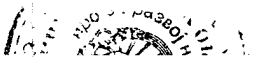
Ученикот/ученичката:

- Да перципира простор и релации во просторот;
- Да развива поголема визуелна способност;
- Да се запознава со нови ликовни техники и да комбинира ликовни техники;
- Да запознава нови термини кои се користат во наставните содржини;
- Да искажува љубопитство и интерес за ликовна работа и творење;
- Да развива способности за примена на разни материјали и техники за цртање, сликање, моделирање, градење и визуелни комуникации во ликовното изразување;
- Да ги знае и да ги разликува особеностите на ликовните материјали, постапки за работа и правилна употреба на помагалата и алатот во ликовно – творечката работа;
- Да го открива и користи ликовниот јазик - ликовните елементи: линија, боја, форма, текстура, плочтина, простор и друго и нивната употреба во ликовното творештво;
- Да ја осознава функцијата на бојата во секојдневниот живот;
- Да ги знае и објаснува основните поими и ликовните термини;
- Да ги искажува самостојно и слободно своите сознанија, доживувања и впечатоци, мисли и фантазија со помош на ликовниот јазик и творештво;
- Да ги користи елементите од народниот фолклор во дизајнирање предмети;
- Да твори самостојно, тандемски, групно и колективно;
- Да умее да направи избор на ипеја, активност и средства и да состави ликовна творба;
- Да развива способности за набљудување, вербално објаснување и естетско проценување;
- Да развива способност за разликување на уметнички дела одразлични ликовни подрачја (цртеж, слика, скулптура, архитектура);
- Да развива свест за уметничка култура;
- Да ги користи креативно сите искуства и творечки потенцијали;
- Да ги искажува критично мислењето, емоциите и впечатоците од набљудувани уметнички дела;
- Да умее вербално да ја објасни ликовната творба;
- Да умее да ја користи компјутерската техника за ликовното творештво;
- Да развива културно-хигиенотехнички и работни навики.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ЦРТАЊЕ			
ЦЕЛИ	СОДРЖИНИ	ПОИМИ	АКТИВНОСТИ И МЕТОДИ
Ученикот/ученичката: <ul style="list-style-type: none"> • Да се оспособува да забележува во природата видик и видикова линија; • Да воочува и применува видови ритам; • Да стекне елементарно знаење за точката како ликовен елемент; • Да комбинира точки, линии и плоштини и да црта текстура; • Да воочува и да споредува целина и детал; • Да создава со детали композиција; • Да воочува во природата стапка и динамика (објекти кои се движат и не се движат); • Да се воведува во нова техника (тушеви во боја); • Да се оспособи да црта и лавира со тушеви во боја; • Да ја претставува сенката на предметите со сенчење; 	<ul style="list-style-type: none"> • Средства за цртање и нивната употреба • Ликовни елементи во цртањето • Цртање • Естетско проценување 	Композиција Видик Видикова линија Точка Тушеви во боја Текстура Сенчење	<ul style="list-style-type: none"> ✎ Набљудување на непосредната околина, забележување простор (блиски и далечни објекти). ✎ Цртање мотиви (претставува блиски и далечни објекти). ✎ Воочување разлики меѓу дводимензионален и тридимензионален простор. ✎ Во природата го забележува ритамот на формите и линиите. ✎ Од фолклорните елементи го применува ритамот во ликовните творби.

<ul style="list-style-type: none"> • Да забележува и применува разновидни линии и да да црта контраст; • да црта контраст на линии со различен интензитет; • да открива, да посочува и да коментира за богатството на линии, ритам, текстура, статика-динамика на цртеж на познати уметници, мотив, техника...; • да воочува, препознава и именува линии, ритам на цртежи на познати уметници. 		
	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Ја забележува композицијата во непосредната околина. ✚ Со цртање линии и форми компонира композиција. ✚ Во непосредната околина го воочува движењето на објектите во однос на другите кои не се движат. ✚ Црта играчи и публика, дрво и животни во движење, велосиподист (употребува контраст на статика-динамика). ✚ Користи линии со различен интензитет (дрво во зима, опожарена шума-туш и четка). ✚ Набљудува цртежи од познати уметници и на нив открива движење. 	

СЛИКАЊЕ

ЦЕЛИ	СОДРЖИНИ	ПОИМИ	АКТИВНОСТИ И МЕТОДИ
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да знае соодветно да ги користи подготвите, приборот и сликарските материјали; • Да забележува различни тонови на боја во природата; • Да воочува локални бои на предмети и појави во непосредната околина; • Да го воочува и користи комплементарниот контраст на бои: црвена-зелена, жолта-виолетова, портокалова-сина; • Да комбинира мали и големи форми и да ги збогатува со сликарска текстура (според карактерот на мотивот); • Да покажува поголема осетливост за детали; • Да преобразува (трансформира) ахроматска композиција во хроматска; 	<ul style="list-style-type: none"> • Основни средства за сликање и нивната употреба • Ликовни елементи во сликањето • Сликање • Естетско проценување 	<p>Топли и ладни бои</p> <p>Темни и светли бои</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Набљудување на непосредната околина, забележување и сликање внатрешен и надворешен простор. ☛ Анализирање предмети од природата со фокусирање на нивната боја. ☛ Сликање мртва природа. ☛ Сликање по фантазија (комплементарен контраст – колаж). ☛ Сликање мали и големи форми со сликарска текстура (предмети од народниот фолклор). ☛ Објаснување на поимот трансформација на ахроматски во хроматски тонови и демонстрација на промената. ☛ Сликање по доживеано.

<ul style="list-style-type: none"> • Да умее да нанесува погуст или поредок слој на боја на сликарската подлога; • Да применува комбинирани ликовни техники; • Да разликува и именува разни мотиви: мртва природа, пејзаж, портрет, композиција; • Да ги искажува емоциите, мислењето и впечатоците од набљудувани дела (цртежи, слики, репродукции). 			<ul style="list-style-type: none"> 📌 Сликање со акварел тонови во боја (позадина), а откако ќе се исуши цртање детали со фломастери или со погуст слој боја. 📌 Сликање со восочен пастел, а потоа позадина со акварел. 📌 Цртање и сликање со различни сликарски техники и материјали. 📌 Анализирање ликовни дела и именување на ликовните техники и мотиви на делото. 📌 Набљудување уметнички дела од македонски автори и искажување впечатоци, емоции од набљудувањето. 📌 Посета на ликовни изложби и ателјеа.
---	--	--	---

ОБЛИКУВАЊЕ ВО ПРОСТОРОТ, МОДЕЛИРАЊЕ

ЦЕЛИ	СОДРЖИНИ	ПОИМИ	АКТИВНОСТИ И МЕТОДИ
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да ја усвојува мануелната способност и различните постапки за работа; • Да воочува и опишува волумен (аглест-валчест, испапчен-вдлабнат); • Да komponира две или повеќе фигури во една целина; • Да воочува разлики (вид) на релјеф (висок-низок) и да моделира низок релјеф; • Да изработи макета на населбата, плоштад, улица, парк и на неа да претстави просторно решение; • Да се запознае со карактеристиките на стиропорот и со постапката на работа; • Да го применува стиропорот во моделирање; 	<ul style="list-style-type: none"> • Средства за моделирање • Ликовни елементи во моделирањето • Моделирање • Средства за градење • Ликовни елементи во градење • Градење • Естетско проценување 	<p>Волумен (аглест-валчест, испапчен-вдлабнат)</p> <p>Контраст</p> <p>Пропорција</p> <p>Скулптура</p> <p>Биста</p> <p>Тридимензионалност</p> <p>Релјеф (висок-низок)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Преку игра се воочуваат и именуваат геометриските тела во непосредната околина, како и слободни форми создадени од природата и човекот. ✚ Моделирање и претставување различни форми (аглести, валчести, испапчени, вдлабнати). ✚ Комбинирање и создавање композиција од природни материјали (плодови, камења, гранки, корења). ✚ Преку визуелни и тактилни перцепции откривање и воочување разлика на релјеф (висок-низок).

<ul style="list-style-type: none"> • Да ја забележи и да ја коментира тридимензионалноста на просторот и предметите; • Да препознава полна пластика, статуа, релјеф, биста. 		<ul style="list-style-type: none"> ♣ Моделирање во глина на низок релјеф со втиснување, требење и длабење. ♣ Од стиропор создавање разни елементи и комбинирање во композиција (перфорирање, составување, сечење, лепење...). ♣ Комбинирање и составување во целина материјали кои ја промениле првобитната функција (амбалажа, отпадни материјали). ♣ Моделирање и градење по набљудување, помнење и фантазија. ♣ Посетување музеј или отворен простор (статуа, споменик, биста).
---	--	---

ДИЗАЈН И ВИЗУЕЛНИ КОМУНИКАЦИИ

ЦЕЛИ	СОДРЖИНИ	ПОИМИ	АКТИВНОСТИ И МЕТОДИ
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да воочува видови композиција; • Да развива уметност за изработка на плакат; • Да употребува геометриски и природни форми во изработка на фриз, орнамент...; • Да користи елементи од народниот фолклор во дизајнирањето на предметите; • Да направат оригами според демонстрирано упатство; • Да го користи компјутерот за изработка на дизајн. 	<ul style="list-style-type: none"> • Дизајн • Ликовни елементи во дизајнот • Визуелни комуникации • Естетско вреднување 	<p>Оригами</p> <p>Плакат</p> <p>Постер</p> <p>Корича</p> <p>Орнамент</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Набљудување фотогафии, постери, корици од списанија, книги и воочување цртеж, текст, знак и други елементи. ✚ Изработка на плакат, корица на списанија (книги), постер... ✚ Декорирање разни глинени предмети при што се користат елементите од народниот фолклор. ✚ Со помош на компјутер правење нацрт за плакат. ✚ Изработување нацрт за украсни предмети. ✚ Изработување честитки, украси, накит... ✚ Изработување оригами (може и од тонирана хартија).

ГРАФИКА

ЦЕЛИ	СОДРЖИНИ	ПОИМИ	АКТИВНОСТИ И МЕТОДИ
Ученикот/ученичката: <ul style="list-style-type: none"> • Да го воочува специфичниот ликовен израз на графиката како ликовно подрачје; • Да се запознава со нова техника гипсорез, ги запознава нејзините карактеристики, алати и постапки на работа; • Да отпечати самостојно гипсорез; • Да применува разновидни плошни форми, текстури (од текстил) во картон печатот; • Да изработува и печати едноставен графички знак или декоративен елемент; • Да стекне основни сознанија за компјутерската графика (визуелните и ликовните карактеристики). 	<ul style="list-style-type: none"> • Основни материјали за печатење • Ликовни елементи во печатењето • Печатење • Естетско проценување 	<p>Линија</p> <p>Контраст</p> <p>Текстура</p> <p>Форма</p> <p>Композиција</p> <p>Отпечаток</p> <ul style="list-style-type: none"> • Длабење <p>Ваљак</p> <p>Монотипија (повторување)</p> <p>Картон печат (повторување)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Разгледување видови графики и именување на графичките техники (монотипија, картон печат). ✚ Наставникот ги запознава учениците со техниката гипсорез, демонстрира длабење со глетата, како и постапката на печатење. ✚ Правење скица за графика на матрицата за картон печат, поставување елементи со разни видови текстури (чипка, ребрест картон, југа, волница...) ✚ Самостојно со ваљак нанесување боја и печатење. ✚ Изработување едноставен знак и негово реализирање во графичка техника; ✚ Користење на компјутерот за изработка на графика.

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини од предметот ликовно образование даваат можност за интегрирано целно и содржинско поврзување со наставните предмети: мајчин јазик, математика, англиски јазик, музички стимулации и ритмички вежби и физичко и здравствено образование. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности.

За успешност на учениците по предметот ликовно образование наставникот треба постојано да врши компарација, да употребува специфични наставни средства и помагала со цел она што е тема за работа на часот тој претходно да го има изготвено. Наставникот во својата работа треба повеќе да ги носи учениците во природа каде преку сите сетила (со исклучок на слухот) ќе ја почувствуваат природата.

Несомнена е потребата од корелирање на овој предмет со останатите, а како резултат на спецификите во работата со учениците со општег слух, неизбежно е да се истакне и примената на психомоторната реедукација при изведување на активностите по предметот ликовно образование, со посебен акцент на поттикнување и развој на фината моторика.

При изведување на наставните содржини по предметот ликовно образование, наставникот треба да го мотивира секој ученик, да ја поттикнува и развива неговата фантазија, да го збогатува речникот со нови поими, да го развива и поттикнува чувството за естетика, да организира изложби итн.

Годишен фонд на часови

ТЕМИ	Број на часови
1. Пртање	18 часа
2. Сликање	30 часа
3. Обликување во просторот, моделирање	10 часа
4. Дизајн и визуелни комуникации	8 часа
5. Графика	6 часа
Вкупно:	72 часа

* Забелешка: Бројот на часовите е даден ориентационо.

➤ **Наставни средства:**

- разни извори на учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);
- дидактички средства и материјали;
- визуелни средства (предмети од непосредната околина, репродукции, детски творби, апликации и сл.);
- слајдови, сликовници, списанија и сл.;
- аудио-визуелни средства (ТВ, DVD, видеоплеер, дигитален фотоапарат, дигитална камера, компјутер и други средства зависно од предметот);
- Интернет, образовни софтвери и слично.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат покажатели за нивните активности, мотивираноста за ликовно творење, колективната соработка и сл. (формативно оценување).

Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

• **Описно оценување:**

- » опсервација на ученикот;
- » разговор како начин на изразување;
- » опишување на сопствениот прегеж;
- » степен на совладување на ликовните техники;
- » индивидуални креативни способности;
- » учество и изведба на ликовна творба;
- » воочување и препознавање на разни предмети од непосредната околина и применување во ликовното творештво;
- » презентација на ликовните ученички творби;
- » креативно изразување и творење во ликовните техники;
- » препознавање на ликовните техники и материјали;
- » активно учество во тимската работа и др.

Во текот на годината наставникот може да користи комбинација на описно и бројчано оценување. На крајот на наставната година ученикот се оценува со бројчана оценка.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на нормативот за простор и наставни средства донесен од страна на министерот за образование и наука.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по ликовно образование во петто одделение може да ја реализира лице кое завршило:

- Филозофски факултет-Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

Изготвил: работна група,

координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието - Скопје

7. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по ликовно образование за петто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен слух, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден 10-05-2022

Скопје
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. М-2482/38
15.07
Скопје, 10 мај 2022 год.

